

XIII. MRTT Vándorgyűlés

A világvárosok uralta tér, és a közép-európai erőközpontok pozíciója a gazdaságirányítás globális rendszerében

Csomós György

Debreceni Egyetem

Eger, 2015. november 19-20.

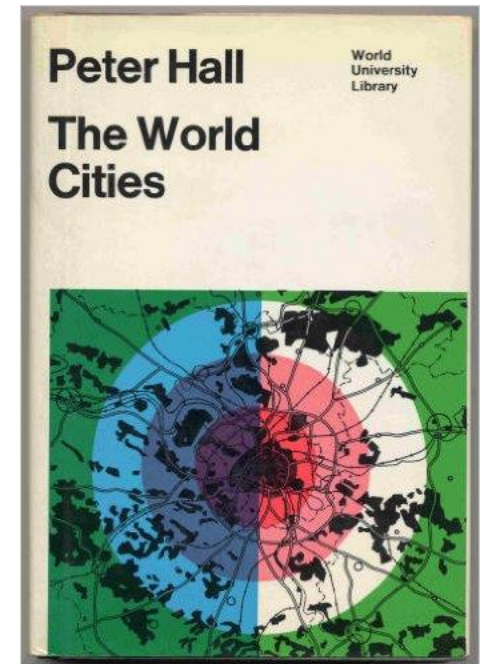
VILÁGVÁROSOK/GLOBÁLIS VÁROSOK

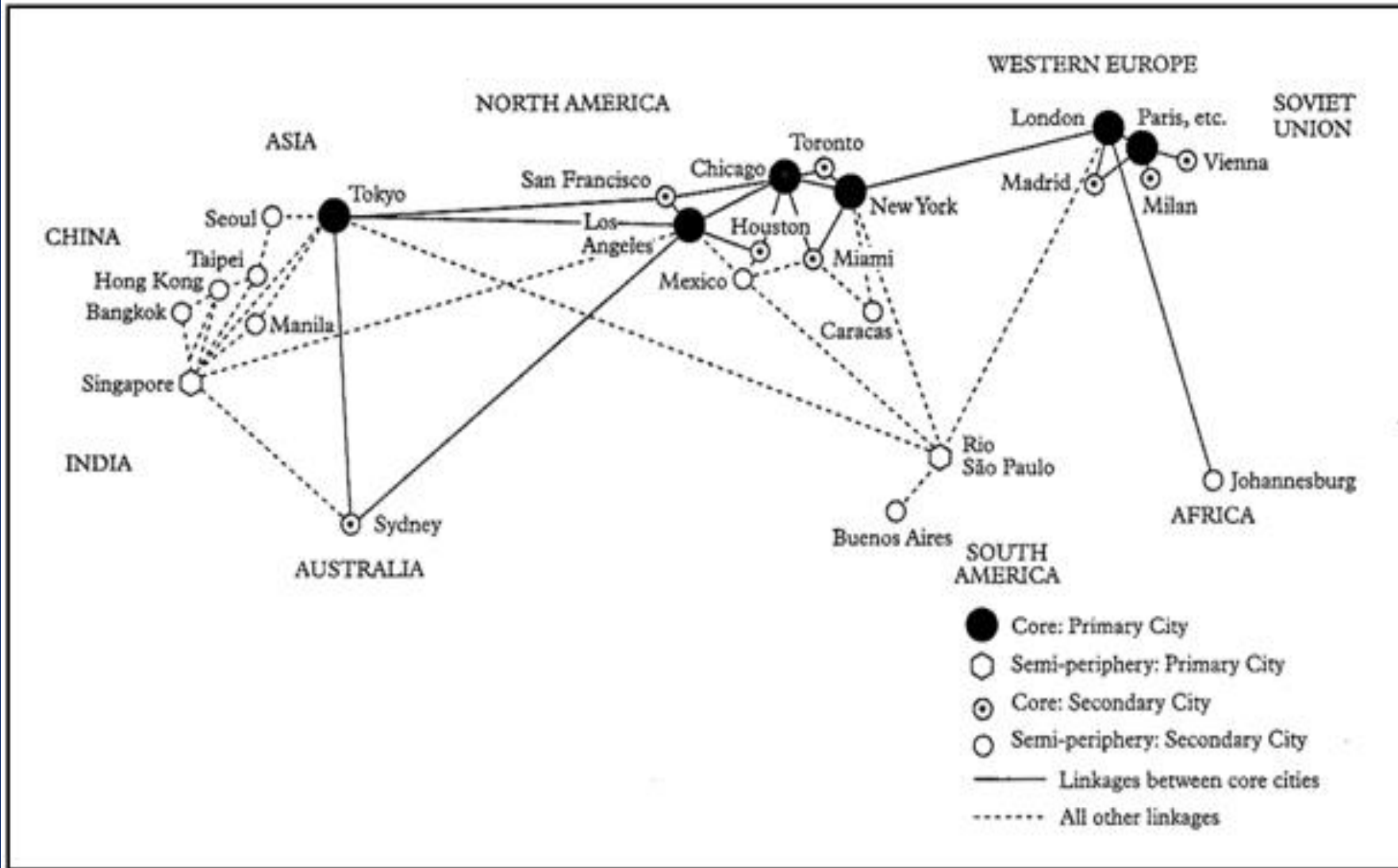
Peter Hall (1966) *The World Cities*

Az 1960-as évek közepén a Hall által támasztott kritériumnak összességében meglehetősen kevés város (konurbáció) tudott megfelelni:

- London
- Párizs
- Randstad
- Rajna-Ruhr
- New York
- Tokió
- Moszkva

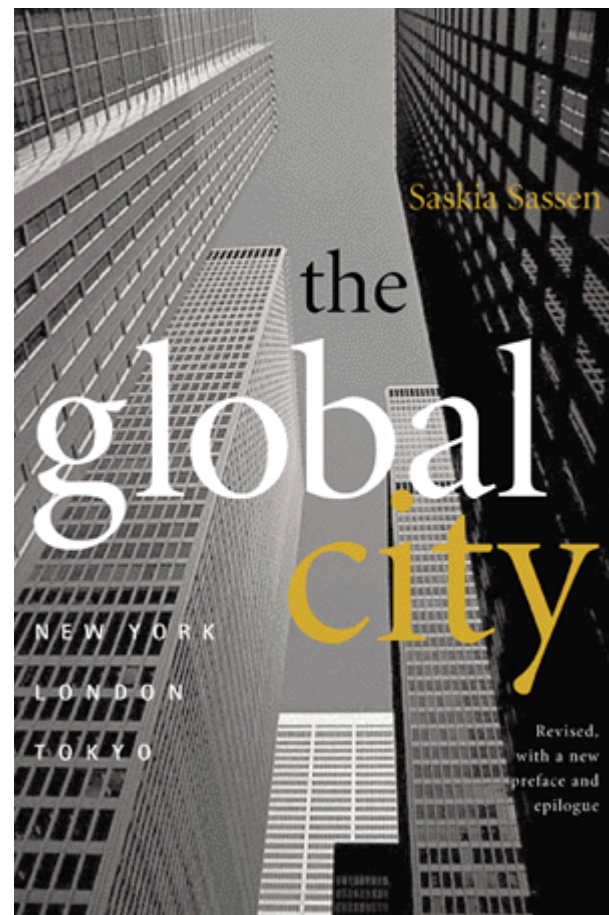
John Friedmann (1986) *The world city hypothesis*

Saskia Sassen (1991) *The Global City: New York, London, Tokyo*

A globális városok:

- élen állnak a világgazdaság irányításának szervezésében;
- elsődleges célterületei a pénzügyi szervezeteknek, és a hagyományos gyáripari termelést felváltó speciális szolgáltatásoknak;
- legfontosabb színtere az innovatív termelésnek;
- piacai a termelésnek és innovációnak.

New York, London, Tokió, Frankfurt, Párizs

Az 1980-as évek végén, az 1990-es évek elején indult világgazdasági és politikai változások következményei

- A tripolárisnak értelmezett világgazdasági rendszer felbomlása, illetve a nyugat/kelet és észak/dél határok elmosódása;
- A posztindusztriális gazdasági és társadalmi átalakulás kiteljesedése, illetve a szolgáltató szektor dominanciájának megerősödése;
- A gazdasági globalizáció elmélyülése;
- Új globális és regionális pólusok megjelenése, amelyek egyre intenzívebben formálják a világgazdaságot.

A Közép- és Kelet-Európai (CEE) országok bekapcsolódása a globális gazdaságba (1990-től folyamatosan)

Sassen (2011) *Cities in a World Economy*:

A közép- és kelet-európai rendszerváltozásokat követően Berlin és Bécs a régió nemzetközi üzleti platformjaivá váltak.

Budapest, Prága és Varsó fokozatosan visszanyerte a háború előtti jelentőségét a régió gazdasági életében.

Erre Budapest a legjobb példa, amely Kelet-Európa meghatározó üzleti központjává és a külföldi működőtőke beruházások elsődleges célterületévé vált.

Sassen szerint a korai 1990-es években **Budapest egy nyugati jegyeket hordozó nemzetközi üzleti enklávénak** számított a közép- és kelet-európai régióban.

Nemzetközi cégek központok vonzása

Slovak Republic - Bratislava Headquarters

Adidas (Financial Centre)
Brightpoint
Citrix Systems
Habitat for Humanity International
Hewlett-Packard
InterContinental Hotels Group
Johnson Controls (Financial HQ)
MSD (Merck Sharpe & Dohme)
SAP
T&T Consulting
The German Marshall Fund of the United States
UN Women / UNDP (Regional Projects Centre)

Czech Republic Headquarters

Accenture
ARCELORMITTAL OSTRAVA A.S.
Bausch + Lomb
CMS Cameron McKenna v.o.s.
CSC (Computer Sciences Corporation)
Cushman & Wakefield
Deloitte & Touche Czech Republic
Delta Energy Systems
DHL
Energizer
Esselte
GN Netcom
GroupM (WPP)
Honeywell
IBM CEE HQ
Infosys
Logica CMG
Ness Technologies
Rockwell Automation
RWE
SDI TDI ERDI (International Training)
TPCA automotive
Vodafone

Poland - Warsaw Headquarters

3Com
Amway
Avon Cosmetics
AXA Central & Eastern Europe
Bayer
Boeing
Bridgepoint
BT (British Telecom)
Colliers International
Discovery Networks (Central & Eastern Europe, Middle East and Africa)
DuPont
Ericsson
Heinrich Boell Foundation
Hitachi Europe
IEF - International Energy Foundation
IMF - International Monetary Fund
JASPERS - Joint Assistance to Support Projects in European Regions
Johnson & Johnson
Levi Strauss
Linklaters
Microsoft
Philips Electronics
Unilever Central & Eastern Europe
Wincanton Trans European
Zebra Technologies

Hungary - Budapest Headquarters

Ageon
Alcoa
British Telecom
Chevrolet
Citigroup
Diageo
Flextronics
Ford
General Electric
General Motors
Getronics Nederland
Huawei
Hudson Legal
ING Group
Knorr-Bremse
Nissan Central & Eastern Europe
Norbert Dentressangle
Panasonic Corporation
Saab
SEI LLC
SIA Central Europe
Syngenta
Visteon
Volvo

Beaverstock, J.V., Taylor, P.J., Smith, R.G. (1999): *A roster of world cities*

Város	Globális könyvelési szolgáltatási központ	Globális reklám szolgáltatási központ	Globális banki szolgáltatási központ	Globális jogi szolgáltatási központ
Pozsony	-	-	Minor	-
Bukarest	-	Minor	-	Minor
Budapest	-	Minor	Minor	Major
Prága	-	Major	Major	Major
Bécs	-	Major	Minor	-
Varsó	-	Minor	Major	Major

Gamma világváros (6): **Prága**

Gamma világváros (5): **Varsó**

Gamma világváros (4): **Budapest**

Bizonyíték a világvárossá válásra, viszonylag erős bizonyíték (3): **Bécs**

Bizonyíték a világvárossá válásra, valamennyi bizonyíték (2): **Pozsony, Bukarest**

Sorrend, 2000	Város	GaWC besorolás
1	Prága	Alpha-
2-4	Varsó	Beta+
2-4	Bécs	Beta+
2-4	Budapest	Beta+
5	Bukarest	Gamma+
6-7	Pozsony	Gamma-
6-7	Szófia	Gamma-
8-9	Zagráb	High Sufficiency
8-9	Riga	High Sufficiency
10-12	Tallin	Sufficiency
10-12	Vilnius	Sufficiency
10-12	Ljubljana	Sufficiency

GaWC 2000-es és 2012-es
World City rangsor

Sorrend, 2012	Város	GaWC besorolás
1-3	Bécs	Alpha-
1-3	Varsó	Alpha-
1-3	Prága	Alpha-
4-5	Budapest	Beta+
4-5	Bukarest	Beta+
6-8	Pozsony	Beta-
6-8	Szófia	Beta-
6-8	Riga	Beta-
9	Zagráb	Gamma+
10-12	Vilnius	Gamma
10-12	Tallin	Gamma
10-12	Ljubljana	Gamma
13	Krakkó	Gamma-
14-15	Wroclaw	High Sufficiency
14-15	Poznan	High Sufficiency
16-17	Linz	Sufficiency
16-17	Graz	Sufficiency

Sorrend, 2000	Város	GaWC besorolás
1	Prága	Alpha-
2-4	Varsó	Beta+
2-4	Bécs	Beta+
2-4	Budapest	Beta+
5	Bukarest	Gamma+
6-7	Pozsony	Gamma-
6-7	Szófia	Gamma-
8-9	Zagráb	High Sufficiency
8-9	Riga	High Sufficiency
10-12	Tallin	Sufficiency
10-12	Vilnius	Sufficiency
10-12	Ljubljana	Sufficiency

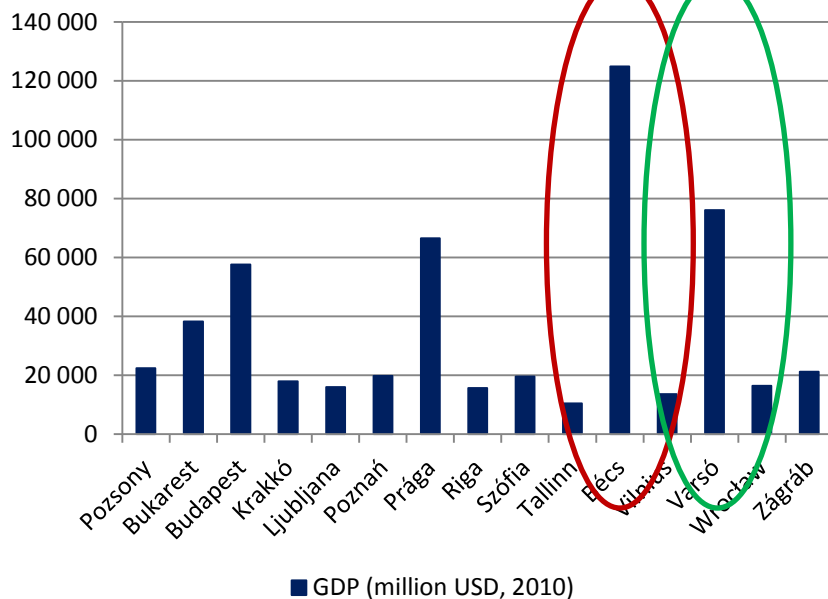
Pozitív pozíció változás

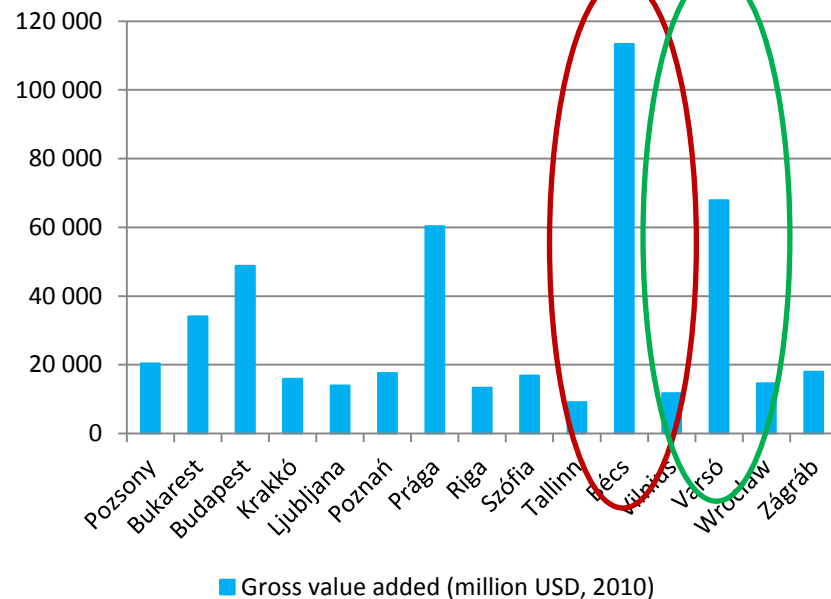
Nincs változás

Sorrend, 2012	Város	GaWC besorolás
1-3	Bécs	Alpha-
1-3	Varsó	Alpha-
1-3	Prága	Alpha-
4-5	Budapest	Beta+
4-5	Bukarest	Beta+
6-8	Pozsony	Beta-
6-8	Szófia	Beta-
6-8	Riga	Beta-
9	Zagráb	Gamma+
10-12	Vilnius	Gamma
10-12	Tallin	Gamma
10-12	Ljubljana	Gamma
13	Krakkó	Gamma-
14-15	Wroclaw	High Sufficiency
14-15	Poznan	High Sufficiency
16-17	Linz	Sufficiency
16-17	Graz	Sufficiency

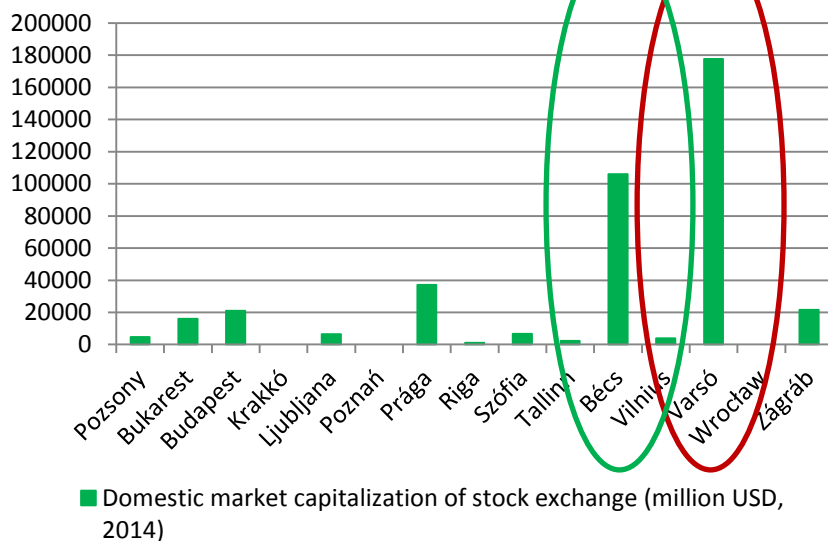
GDP

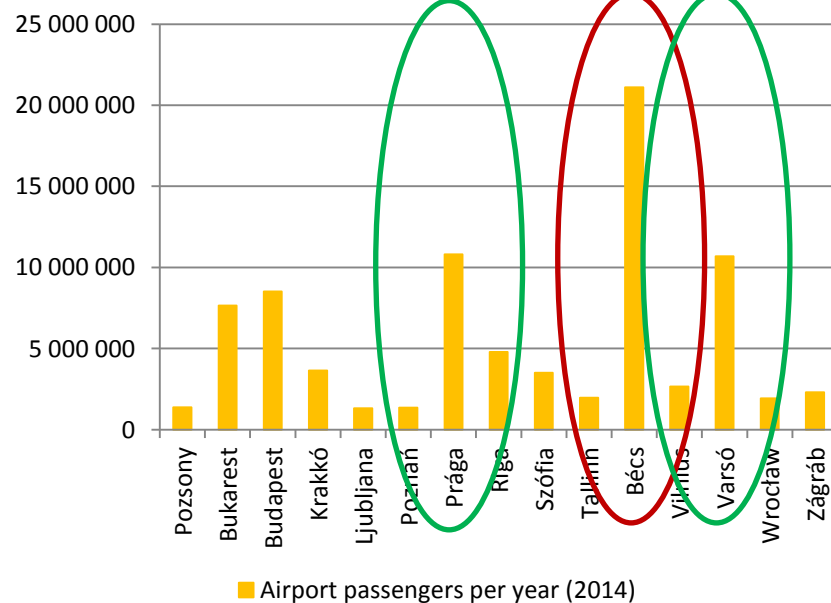
Bruttó hozzáadott érték

Tőzsdén jegyzett hazai vállalatok piaci értéke

Légi utasok száma évente

Nemzetközi indexek

- **Global Financial Centres Index** Rank, 2014 (Z/Yen Group): **Bécs** (19), **Varsó** (60), Prága (75), Budapest (77), Tallin (81)
- **Global Cities Index** Rank, 2014 (A.T. Kearney): **Bécs** (16), Budapest (46), Prága (47), **Varsó** (60)
- **Worldwide Centers of Commerce Index** Rank, 2008 (MasterCard): **Bécs** (26), Prága (49), Budapest (52), **Varsó** (59)
- **Market Power**, 2015/2016 (Cushman & Wakefield): Quality of Life: **Bécs** (1); Financial Centre: **Bécs** (34), Technology Hub: **Bécs** (36), Prága (48); Talent – Appeal to young people: **Varsó** (15)
- **Leading cities for global headquarters**, 2010 (McKinsey Global Institute): **Bécs** (34), Prága (22), **Varsó** (22), Budapest (18), Bukarest (10)

CEE országok összehasonlító adatai 2014-ben

CEE ország	Népesség (millió fő)	GDP 2014 (milliárd USD)	GNI/fő 2014 (USD)	Egy főre jutó háztartási fogyasztás 2014 (USD)	Jegyzett cégek piaci értéke 2014 (milliárd USD)	Nettó FDI beáramlás, 1990-2014 (milliárd USD)	Ease of doing business index (1=legkönnyebb)
Ausztria	8,534	436,34	50390	21469	106,04	255,30	21
Bulgária	7,226	55,73	7420	3482	6,67	59,31	38
Horvátország	4,236	57,22	13020	6217	21,56	33,90	65
Csehország	10,510	205,52	18970	6979	37,16	120,79	44
Észtország	1,313	25,90	18530	6636	2,33	24,21	17
Magyarország	9,861	137,10	13470	5617	21,08	220,15	54
Lettország	1,990	31,92	15660	6351	1,11	15,22	23
Litvánia	2,929	48,17	15380	6998	3,96	16,08	24
Lengyelország	37,995	548,00	13730	6627	177,73	199,23	32
Románia	19,910	199,04	9370	4867	15,93	80,17	48
Szlovákia	5,418	99,79	17810	7915	4,61	38,89	37
Szlovénia	2,062	49,42	23220	9909	6,47	11,91	51

APS cégek, mint indikátorok

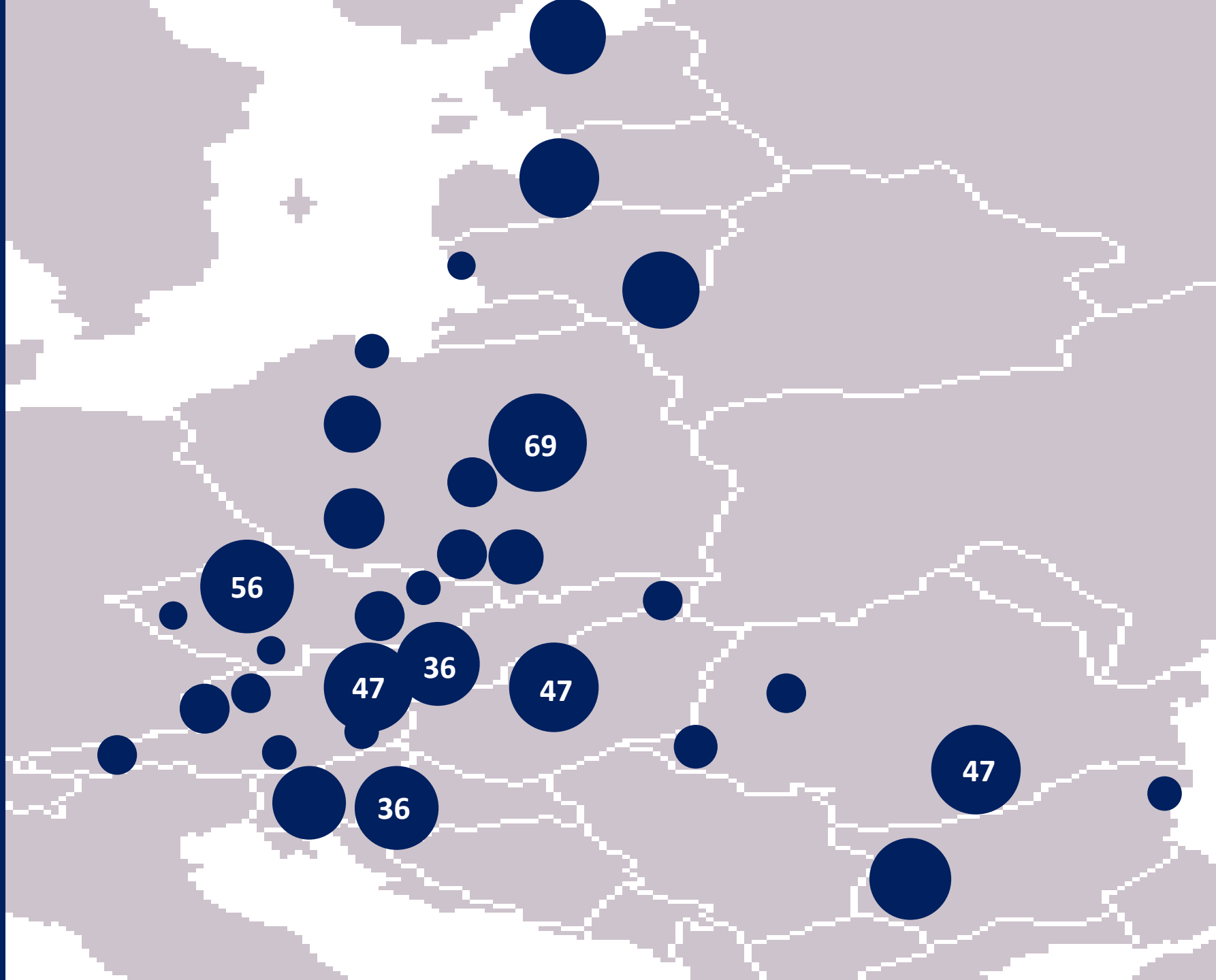
- A multinacionális vállalatoknál is érzékenyebben reagálnak a gazdasági folyamatkora.
- Természetüknél fogva mobilisabbak.
- Az üzleti környezet fontosabb, mint a multinacionális vállalatok központjának jelenléte.
- Kormányzati és nemzetközi szervezeteket, valamint NGO-kat is kiszolgálnak.
- A multinacionális vállalatoknál kiterjedtebb irodahálózattal rendelkeznek (pl. több mint 100 Deloitte iroda világszerte).

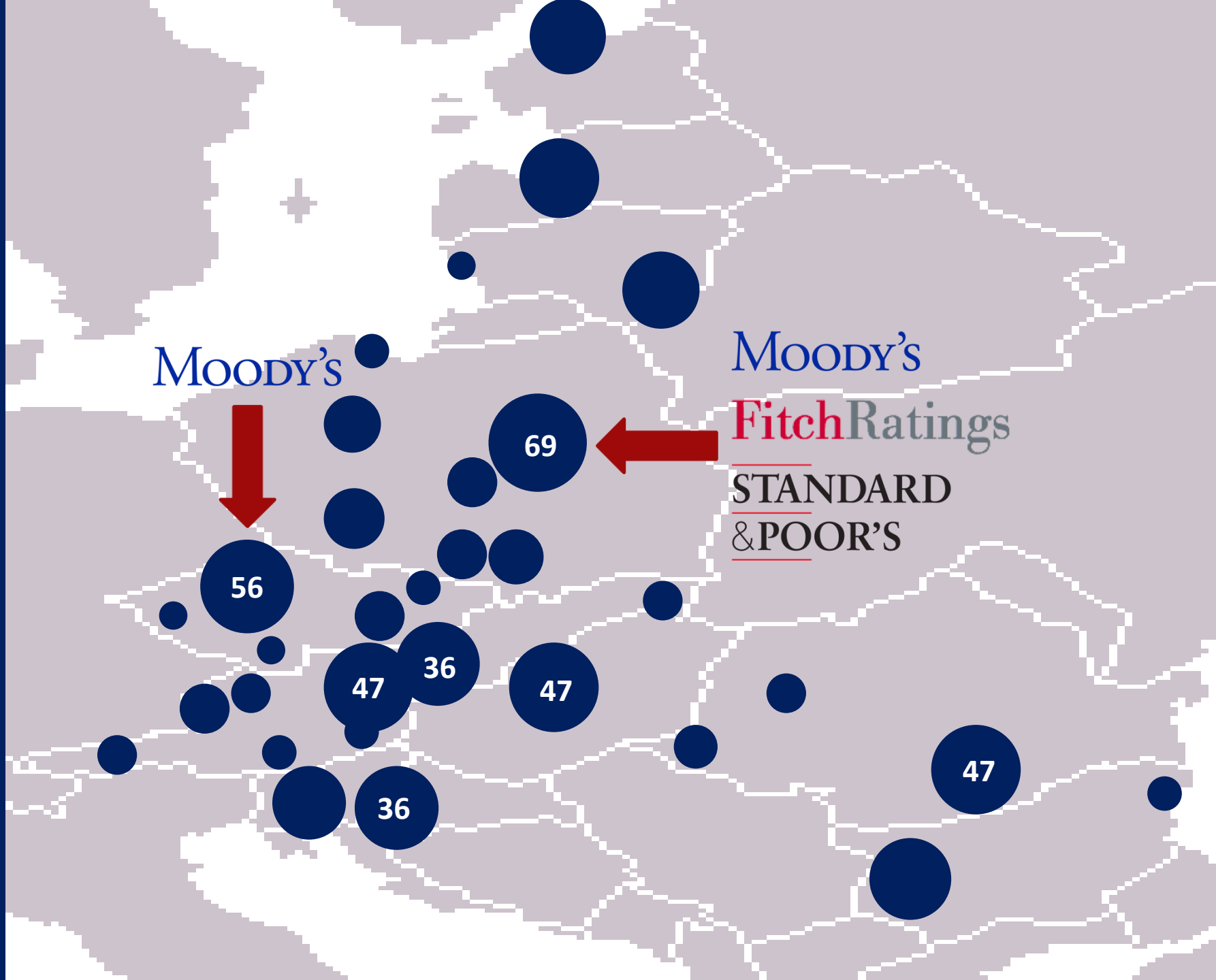
Elemzés:

- Könyvelés (25), jogi szolgáltatás (50), tanácsadás (50), reklámozás (50), banki szolgáltatás (67) + hitelminősítők (3)
- **Közép- és Kelet-Európa: 84 városban 656 iroda**

A VILÁGVÁROSOK URALTA TÉR, ÉS A KÖZÉP-EURÓPAI ERŐKÖZPONTOK POZÍCIÓJA A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁS GLOBÁLIS RENDSZERÉBEN	Könyvelés		Jogi szolgáltatás		Tanácsadás		Reklámozás		Banki szolgáltatás	
	Budapest	13	Varsó	12	Varsó	9	Varsó	18	Varsó	18
	Bukarest	13	Prága	6	Bécs	7	Prága	16	Prága	16
	Riga	13	Budapest	5	Prága	6	Bukarest	14	Bécs	13
	Varsó	12	Bécs	3	Budapest	5	Zágráb	13	Budapest	13
	Prága	12	Bukarest	3	Bukarest	4	Szófia	13	Bukarest	13
	Bécs	12	Pozsony	3	Zágráb	2	Vilnius	13	Pozsony	9
	Pozsony	12	Zágráb	2	Pozsony	2	Bécs	12	Zágráb	8
	Szófia	12			Riga	1	Budapest	11	Szófia	8
	Zágráb	11			Ljubljana	1	Ljubljana	11	Riga	6
	Tallinn	11			Wrocław	1	Pozsony	10	Tallinn	5
	Vilnius	10			Łódź	1	Riga	10	Vilnius	4
	Ljubljana	9					Tallinn	10	Wrocław	3
	Poznań	9					Poznań	2	Ljubljana	2
	Wrocław	8					Split	2	Krakkó	1
	Krakkó	8					Wrocław	1	Salzburg	1

A VILÁGVÁROSOK URALTA TÉR, ÉS A
KÖZÉP-EURÓPAI ERŐKÖZPONTOK POZÍCIÓJA A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁS GLOBÁLIS RENDSZERÉBEN

Vezető CEE városok főbb jellemzői a regionális gazdaságban

Rendszerváltozást követő politikai-gazdasági stabilitás: **Bécs** fokozatosan elvesztette kapuváros jelentőségét (Bécs APS szektorának kialakulása 60 év alatt történt meg, sok APS cég KKV, ezzel szemben a CEE országok városainak 25 évük volt, az APS cégek főleg nyugati multinacionális vállalatok)

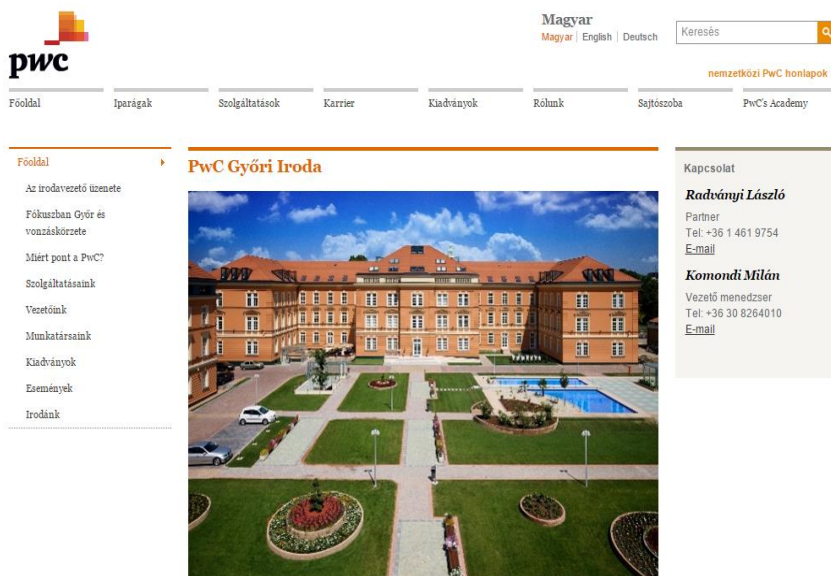
Vezető CEE városok főbb jellemzői a regionális gazdaságban

A CEE régióban elsősorban **Varsó**, kisebb mértékben Prága veszi át a vezető szerepet, Budapest pozíciója folyamatosan gyengül (a lengyel gazdaság mérete vonzóbb, mint az osztrák városok üzleti környezete)

Vezető CEE városok főbb jellemzői a regionális gazdaságban

A fővárosok mellett a **második és harmadik szinten elhelyezkedő városok** is bekapcsolódnak a gazdasági folyamatokba (multinacionális vállalatok telephely választása + helyi KKV szektor megerősödése): Magyarországon Budapest mellett Győr, Debrecen, Kecskemét, Komárom és Miskolc.

KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!